

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет
Центр заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання

Кафедра економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Олександра КАРІНЦЕВА

_____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 051 Економіка,

освітньо-професійної програми Економіка і бізнес

на тему: «Напрямки прискорення оборотності обігових коштів наоснові
врахування логістичних підходів»

Здобувачки групи Едн-01Ш Денисенко Ангеліни Анатоліївни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Ангеліна ДЕНИСЕНКО

(підпис)

Керівник асистент, доктор філософії Світлана ЛИТВИНЕНКО

_____ (підпис)

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувачка кафедри економіки,
підприємництва
та бізнес-адміністрування
_____Олександра КАРІНЦЕВА
«__»_____20__р.

**ЗАВДАННЯ
до кваліфікаційної роботи
для здобуття освітнього ступеня «бакалавр»**

Студентки групи Едн-01Ш, 4 курсу ЦЗДВН

Спеціальність: 051 «Економіка»

Освітня програма: 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Денисенко Ангеліни Анатоліївни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема кваліфікаційної роботи: «Напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.»

Затверджено наказом по СумДУ №_____ від «__»_____20__р.

Термін подання здобувачем вищої освіти завершеної кваліфікаційної роботи: до «__»_____20__р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини кваліфікаційної роботи(перелік питань, що підлягають розробленню)::

- виявити поняття та сутність «оборотні кошти»;
- провести класифікацію витрат та дослідити методи їх оцінки та нормування;
- проаналізувати вплив логістичних витрат на обігвість коштів виробничого підприємства;
- дати оцінку фінансово - економічної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести аналіз стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести діагностику логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- виявити недоліки у системі управління оборотними коштами та розробити шляхи їх усунення;
- розробити напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.

Перелік ілюстрацій (мають бути представлені під час захисту):

- Фактори, що здійснюють вплив на ефективність використання оборотних засобів підприємства;
- Показники, що характеризують оборотність коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 рр.;
- Структура обігових коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 рр.;
- Результати впливу різних чинників на чистий прибуток ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2022-2023 рр. Порівняльний аналіз транспортних логістичних витрат ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" до та після впровадження аутсорсингових послуг за 2023 рік.

Дата видачі завдання: «_____»_____20__р.

Керівник кваліфікаційної роботи: _____Світлана ЛИТВИНЕНКО

Завдання прийнято до виконання «___»_____2024 р.

_____Ангеліна ДЕНИСЕНКО

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему:
«Напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі
врахування логістичних підходів»
Денисенко Ангеліна Анатоліївна

Кваліфікаційна робота містить 46 стор. тексту; 3 розділи; 3 малюнки; 9 таблиць; список використаної літератури складається із 35 джерел.

Обігові кошти підприємства є його основним ресурсом, що дає змогу вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями перед постачальниками, бюджетом, працівниками, придбати сировину та матеріали, підтримати необхідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості, забезпечити безперебійність роботи.

Мета кваліфікаційної роботи – розробити напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- виявити поняття та сутність «оборотні кошти»;
- провести класифікацію витрат та дослідити методи їх оцінки та нормування;
- проаналізувати вплив логістичних витрат на обігвість коштів виробничого підприємства;
- дати оцінку фінансово - економічної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести аналіз стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести діагностику логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- виявити недоліки у системі управління оборотними коштами та розробити шляхи їх усунення;

- розробити напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.

Об'єктом кваліфікаційної роботи система управління оборотними коштами на ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат та їх ефективність;

Предметом кваліфікаційної роботи є процес формування та напрями використання оборотних коштів.

Для написання роботи застосовано загальнонаукові методи теоретичного узагальнення та порівняння, аналітичний, графічно - табличний та статистичний методи.

Фактологічну основу роботи складають законодавчі та нормативні акти, підручники, матеріали навчальних посібників та періодичних видань, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних учених та фінансова звітність ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат.

Існує безліч трактувань щодо визначення поняття «оборотні кошти» та методів управління ними та нормування. При цьому не існує єдиної методики, а також ефективне управління оборотними коштами неможливе без врахування логістичних підходів, про що і йшлося у першому розділі кваліфікаційної роботи.

У другому розділі роботи було надано фінансово-економічну характеристику ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2019-2023 роки. В ході якого виявлено, що підприємство функціонує ефективно, фінансово забезпечене, може вчасно розрахуватися на своїми зобов'язаннями.

Отже, ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" має ефективно сформовану логістичну систему у відповідності до вимог та потреб, що склалися, отримання сировини йде вчасно, так і своєчасність реалізації продукції. Однак, нами було виявлено недоліки безпосередньо під час основної логістичної діяльності, на які потрібно швидко реагувати та раціонально вдосконалити, що знайшли відображення у третьому розділі роботи.

Ключові слова: оборотні кошти, оборотність, ефективність, оптимальність логістична діяльність, аутсорсинг.

Рік захисту роботи – 2024 р

ANNOTATION

bachelor's qualification work

on the topic:

"Directions for accelerating the turnover of working capital based on the consideration of logistic approaches"

(title of qualification work)

Denysenko Angelina Anatoliivna

(last name, first name, patronymic of the student)

The qualification paper contains 46 pages. text; 3 sections; 3 drawings; 9 tables; the list of used literature consists of 35 sources.

There are many interpretations regarding the definition of the concept of "current assets" and methods of their management and rationing. At the same time, there is no single methodology, and effective management of working capital is impossible without taking into account logistical approaches, which was discussed in the first section of the qualification work.

In the second section of the work, the financial and economic characteristics of PJSC "Shostkinsky Bread Factory" for the years 2019-2023 were provided. In the course of which it was found that the enterprise functions effectively, is financially secure, and can settle its obligations on time.

Therefore, PJSC "Shostkin Bakery" has an effectively formed logistics system in accordance with the requirements and needs that have arisen, raw materials are received on time, and products are sold in a timely manner. However, we discovered shortcomings directly during the main logistics activity, which need to be quickly responded to and rationally improved, which were reflected in the third section of the work.

Keywords: working capital, turnover, efficiency, optimality of logistics activities, outsourcing.

The year of job protection is 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1 Економічна сутність оборотних коштів підприємства та їх роль фінансово-господарській діяльності	10
1.2 Вплив логістичних витрат на діяльність підприємства та оборотність коштів 14	14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"	17
2.1 Фінансово-економічна характеристика ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"	17
2.2 Аналіз стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"	21
2.3 Діагностика логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"	25
РОЗДІЛ 3. НЕДОЛІКИ ПРИ ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБІГОВИМИ КОШТАМИ ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" ТА НАПРЯМИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ.....	30
3.1 Факторний аналіз як напрям оптимізації оборотних коштів в ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"	30
3.2 Удосконалення системи управління логістичними витратами ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" як напрям прискорення обіговості оборотних коштів 35	35
ВИСНОВКИ.....	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
ДОДАТКИ.....	46

ВСТУП

Обігові кошти підприємства є його основним ресурсом, що дає змогу вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями перед постачальниками, бюджетом, працівниками, придбати сировину та матеріали, підтримати необхідний рівень платоспроможності та фінансової стійкості, забезпечити безперебійність роботи.

Тому, для підприємства важливим є ефективна політика щодо формування та напрямів використання оборотних коштів, досягнення оптимальності між необхідними та наявними ресурсами.

Управління оборотними коштами, їх нормування та ефективність використання знайшли відображення у роботах таких виданих вчених: І. Бланка, М.Ковбасюка, В.Андрійчука, І.Стефванів, М. Дем'яненка та ін.

Мета кваліфікаційної роботи – розробити напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.

Для досягнення поставленої мети потрібно вирішити наступні завдання:

- виявити поняття та сутність «оборотні кошти»;
- провести класифікацію витрат та дослідити методи їх оцінки та нормування;
- проаналізувати вплив логістичних витрат на обігвість коштів виробничого підприємства;
- дати оцінку фінансово - економічної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести аналіз стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";
- провести діагностику логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат";

- виявити недоліки у системі управління оборотними коштами та розробити шляхи їх усунення;
- розробити напрямки прискорення оборотності обігових коштів на основі врахування логістичних підходів.

Об'єктом кваліфікаційної роботи система управління оборотними коштами на ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат та їх ефективність;

Предметом кваліфікаційної роботи є процес формування та напрями використання оборотних коштів.

Для написання роботи застосовано загальнонаукові методи теоретичного узагальнення та порівняння, аналітичний, графічно - табличний та статистичний методи.

Фактологічну основу роботи складають законодавчі та нормативні акти, підручники, матеріали навчальних посібників та періодичних видань, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних учених та фінансова звітність ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність оборотних коштів підприємства та їх роль фінансово-господарській діяльності

Діяльність виробничого підприємства неможлива без наявності в обігу оборотних коштів, функціонування яких розпочинається з моменту їх формування та розміщення.

В наукових працях вчених-економістів можна знайти багато визначень поняття «оборотні кошти». Одні з них ототожнюють оборотні кошти із грошовими коштами, що обертаються, інші – із матеріальними активами [8].

Але, визначимо головну особливість оборотних коштів та їх відмінність від оборотних фондів у тому, що оборотні кошти є активами, які перетворюються на гроші протягом одного виробничого циклу чи календарного року, а по-друге є ресурсами, які забезпечують безперервність виробництва та безперервність діяльності підприємства.

Раціональне розміщення та використання обігових коштів має певні особливості у різних галузях економіки, залежить від сфери господарської діяльності підприємства, рівня технології, застосування логістичних підходів щодо управління оборотними коштами та низкою інших факторів. Від вищезазначених факторів залежить і сама структура оборотних коштів[14].

Так, наприклад підприємства легкої чи харчової промисловості є матеріаломісткими виробництвами, тому більша питома вага оборотних коштів сконцентрована у запасах сировини, матеріалів та інших ресурсах, необхідних для виробництва продукції. Натомість, такі галузі як машинобудування, металообробка чи будівництво є галузями із великим терміном виробництва, тому і значна частина обігових коштів зосереджена у незавершеному

виробництві. Є галузі, де обігові кошти найбільше зосереджені у дебіторській заборгованості чи витратах майбутніх періодів.

На рисунку 1.1 наведемо стандартну класифікацію оборотних коштів виробничого підприємства.

Рисунок 1.1- Класифікація оборотних коштів виробничого підприємства

Недостатність обігових коштів на підприємстві призводить до фінансових проблем, на недофінансованості основних етапів діяльності. І навпаки, якщо їх надлишок, у підприємства можуть виникати проблеми із надмірними залишками готової продукції, відволіканню коштів із виробничого процесу та зниження відповідальності за їх цільове використання.

Тому, важливим аспектом у діяльності підприємства є саме система управління оборотними коштами. Оборотні кошти беруть участь на всіх етапах діяльності підприємства, тому важливо проаналізувати необхідну кількість

ресурсу на кожному етапі, щоб один етап переходив у інший із рівномірною забезпеченістю фінансовим ресурсом.

Для цього важливо прорахувати наступні показники: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження та тривалість одного обороту.

Коефіцієнт оборотності (Коб) визначає кількість оборотів за рік та розраховується за формулою:

$$K_{ob} = \frac{Q_p}{S_{oz}}, \text{ де:} \quad (1.1)$$

Q_p -фактичний та плановий обсяг реалізованої продукції (тис.грн);

S_{oz} - фактичний та плановий середньорічний залишок нормованих оборотних коштів,(тис.грн).

Коефіцієнт завантаження (Кз)- показник, що є оберненим до коефіцієнту оборотності та показує скільки оборотних котів припадає на одну гривню реалізованої продукції[16].

$$K_z = \frac{S_{oz}}{Q_p} \quad (1.2)$$

Тривалість одного обороту, що визначається у днях та порівнюється з минулим періодом.

$$T_{ob} = \frac{360}{K_{ob}}, \text{ де:} \quad (1.3)$$

360- кількість днів у році, яку прийнято вважати при розрахунках.

Або тривалість одного обороту можна розрахувати за наступною формулою:

$$T_{ob} = \frac{360 * S_{oz}}{Q_p} \quad (1.4)$$

При розрахунках цих показників доцільно проводити аналіз щодо нормованих та фактичних даних, а також порівнювати із попереднім виробничим

циклом. Це дасть можливість більш ефективного управління оборотними коштами, виявлення недоліків щодо їх розміщення.

При цьому, при встановленні нормативів потрібно ретельно підійти до політики нормування коштів, що зазначена на рисунку 1.2.

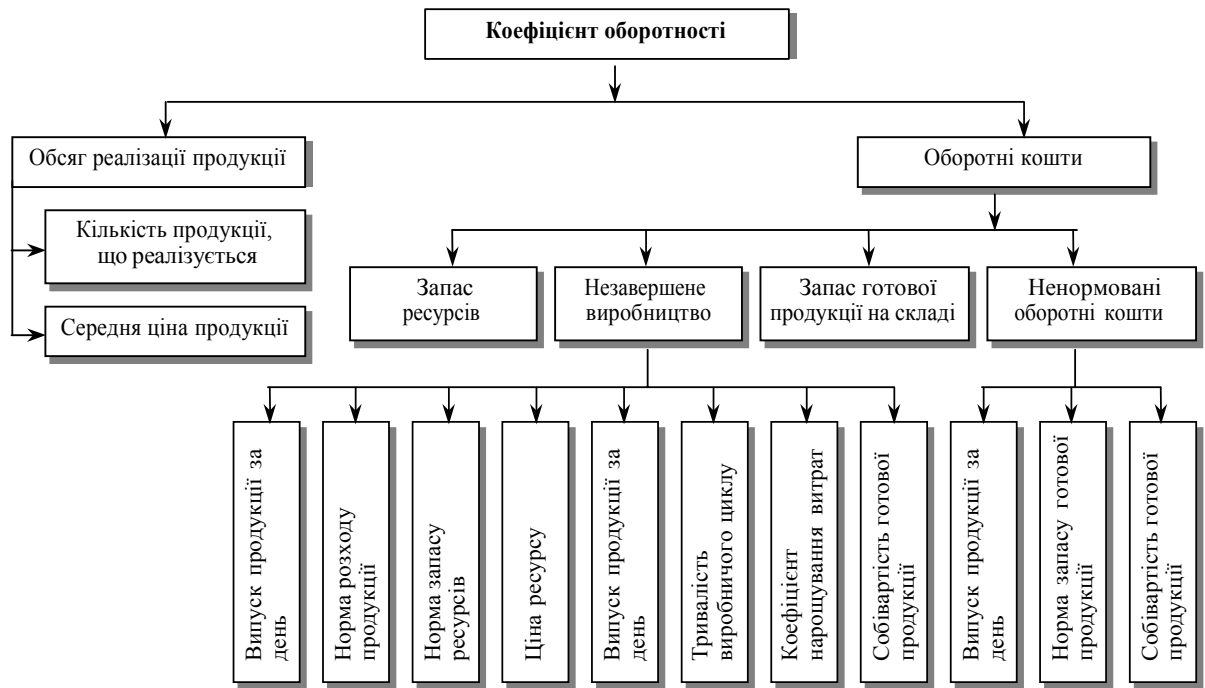

Рисунок 1.2 - Схема нормування оборотних коштів виробничого підприємства

Більш детально фактори, що впливають на оборотність коштів наведемо у Додатку А.

Аналіз вищенаведених показників та їх нормування дасть більш ширше уявлення про ресурси, якими володіє підприємство, виявить доцільність економії коштів чи навпаки перерозподіл їх у розширення виробництва, забезпечить безперервність роботи та швидкість обороту.

Пошук компромісу між станом оборотних коштів, джерелами їх формування, прибутком підприємства та його ліквідністю є пріоритетним у фінансово-господарській діяльності.

1.2 Вплив логістичних витрат на діяльність підприємства та оборотність коштів

На сьогоднішній день вплив логістичних підходів щодо управління оборотними коштами підприємств займає пріоритетне значення. З початком повномасштабного вторгнення кожне підприємство переглянуло свою логістичну діяльність. Адже, змінилися не тільки строки поставки сировини та матеріалів для виробництва, а й способи доставки та місце, відповідно і ціна та швидкість обороту коштів.

Проаналізувавши роботи як вітчизняних, так і зарубіжних вчених щодо поняття «логістичні витрати» та їх вплив на оборотність коштів, можна виділити основні з них:

Вчена-економіст Савенкова Т.І трактує дане поняття, як сукупність витрат, що виникають у процесі логістичних операцій, починаючи від закупки сировини до реалізації готової продукції, включаючи витрати на персонал та складське зберігання [23].

Новіпісна Є.В. зазначає, що логістичні витрати є складовою частиною загальних витрат підприємства та формуються при транспортуванні в оговореному місці та часі [4].

Традиційно логістичні витрати поділяють за місцем їх виникнення, фазами логістичного процесу. А також виділяють постійні й змінні витрати та середні, що визначають витрати на одиницю продукції.

Складність управління логістичними витратами та побудови логістичної системи на підприємстві залежить, насамперед, від величини підприємства, виду його діяльності, місцезнаходження виробничих потужностей, наявності складських приміщень та віддаленості як від постачальників сировини так і від потенційних покупців продукції.

Дослідивши роботи Кулика Ю.М., виявлено, що він запропонував схему логістичних витрат, яка найбільш ефективна для виробничих підприємств (рисунок 1.3).

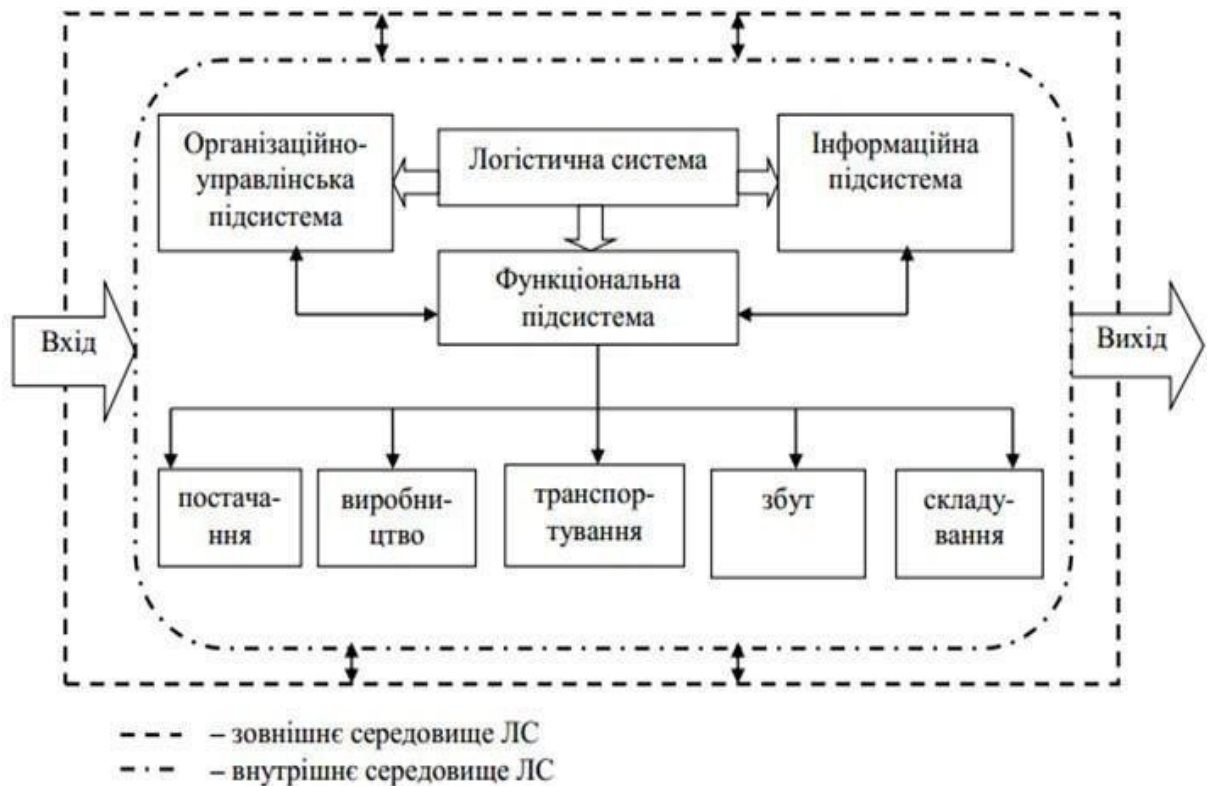

Рисунок 1.3- Логістична система виробничого підприємства

За даною схемою вчений охоплює всі етапи, які проходять оборотні кошти за період виробничого циклу: від постачання сировини до збуту продукції та підготовки складування продукції та подальшої реалізації та складування сировини для наступного виробничого циклу [5].

При аналізі впливу логістичних витрат на оборотні кошти слід чітко структурувати дані витрати. Це дасть змогу виявити сильні та слабкі сторони логістичної діяльності, визначити швидкість обороту коштів та їх оптимальність.

У таблиці 1.1 наведемо типову структуру класифікації логістичних витрат.

Таблиця 1.1- Структурування логістичних витрат підприємства

Елементи виникнення витрат	Види витрат підприємства
Етап постачання	Транспортні витрати; Витрати на експертизу сировини, складування та розвантаження.
Етап виробництва	Вартість сировини та матеріалів; Енергоносії; Оплата праці виробничого персоналу; Витрати, пов'язані з виробничим процесом; Контроль якості виробленої продукції.
Етап складування	Пакування продукції; Витрати на утримання готової продукції.
Етап збуту	Транспортні витрати; Витрати на рекламу; Оплата праці, пов'язана з реалізацією продукції.

Дане структурування є узагальненим і можна виділити ще більше класифікаційних ознак та видів витрат. Але, запропонована структура дасть змогу більш точно оцінити кожен вид витрат та виявити скільки оборотних коштів потрібно на кожному з етапів, мінімізувати на одному з етапів і навпаки підвищити на іншому.

Механізм управління оборотними коштами на основі логістичних підходів в сучасних реаліях функціонування підприємства повинно бути пов'язане із оперативними та стратегічними планами та у відповідності до розвитку ринку, на якому підприємство функціонує.

2 АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА НАПРЯМІВ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"

2.1 Фінансово-економічна характеристика ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"

ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" – підприємство, що займається виробництвом та реалізацією хліба, хлібобулочних виробів, борошняних кондитерських виробів, тортів та тістечок. Юридична адреса: 41100, Сумська область, м. Шостка, вул. Шевченка, 53.

Підприємство діє під власною торговою маркою «Шостка хліб», засноване з метою отримання прибутку, має розрахунково рахунки, відкриті у ПАТ «Перший український міжнародний банк».

Для безперервного виробничого процесу підприємство забезпечено усіма необхідними комунікаціями: енергозабезпечення, водозабезпечення – власна артезіанська свердловина та централізований водовідвід; автономне котельне обладнання.

Підприємство є лідером по виготовленню хлібобулочної продукції у Шосткинському районі та займає близько 70% ринку у даному регіоні, а також близько 15% ринку Сумської області.

ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" постійно бере участь у тендерних пропозиціях, постачає великі партії товарів до закладів освіти, супермаркетів міста та району, закладів харчування. Стратегічним планом підприємств є вихід на нові ринки збуту- Конотопський та Роменський райони.

Основними конкурентами є ПП «Хладо», ФОП Боброва Т.М.та інші.

Для детального аналізу фінансово-економічного стану ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" проведемо оцінку основних показників діяльності (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1- Аналіз майнового стану ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 роки

№п/п	Назва показника	2021	2022	2023	Відхилення 2022від 2021	Відхилення 2023 від 2022	Відхилення 2023 від 2021
1	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,498	0,502	0,516	+0,004	+0,014	+0,018
2	Частка основних засобів в активах	0,316	0,228	0,234	-0,088	+0,006	-0,082
3	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,367	0,311	0,309	-0,056	-0,002	-0,058
4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,077	1,114	1,198	+1,037	+0,084	+1,121
5	Частка довгострокових фінансових інвестицій в активах	0,059	0,066	0,058	+0,007	-0,008	-0,001
6	Частка оборотних виробничих активів	0,119	0,298	0,411	+0,179	+0,113	+0,292
7	Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштів	0,174	0,392	0,418	+0,218	+0,026	+0,244
8	Коефіцієнт мобільності активів	2,091	2,342	1,322	+0,251	-1,02	-0,769

Оцінка майнового стану дає змогу визначити ефективність використання ресурсів підприємства, ступінь зносу основних фондів та ефективність їх використання та порівняти показники з попереднім періодом, виявляючи тенденції зміни та фактори впливу [13].

Проаналізувавши показники майнового стану ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 роки можна зробити висновки про достатньо гарно сформовану політику використання майна.

Так, частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах мала тенденцію до збільшення протягом аналізованого періоду. У 2021 році значення показника було на рівні 0,498 та зросло до 0,516, що свідчить про збільшення кількості власних обігових коштів та залучення більшої кількості виробничих фондів у процесі діяльності підприємства, їх мобільність та здатність швидше перенести свою вартість на вартість продукції. Це особливо актуально у період високої інфляції та коливання курсу валют.

За аналізований період 2021-2023 роки підприємство постійно оновлювало свої виробничі фонди. Про це свідчить зростання коефіцієнта оновлення на 1,121, натомість коефіцієнт зносу основних засобів зменшився на 0,058.

Коефіцієнт мобільності активів у 2021 році становив 2,091. У 2022 році його значення збільшилося на 0,251. Але у 2023 році виявили негативну зміну у бік зменшення на 1,02. Але, це не є сигналом для негативної реакції, так як нормативне значення цього показника становить 0,5, а у нашому випадку, навіть при найбільш несприятливій ситуації 2023 року дане значення було на рівні 1,322.

Дані аналізованих показників показали про позитивний майновий стан ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат", забезпеченістю власними обіговими коштами у достатньому для нормального функціонування підприємства, незалежності від кредитних ресурсів, має новітню матеріально-технічну та

виробничу базу та має всі можливості як матеріальні так і технічні для виходу на нові ринку збуту та розширення асортименту продукції.

У таблиці 2.2. проведемо аналіз ефективності діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023

Таблиця 2.2- Оцінка ефективності діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2019-2023 рр. (%)

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	Відхилення				
						2020 до 2019	2021 до 2020	2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2019
Валова рентабельність виробничих витрат	31,15	29,28	34,17	35,22	31,80	-1,87	+4,89	+1,05	-3,42	-0,65
Рентабельність активів	1,08	0,50	0,89	1,12	1,01	-0,58	+0,39	+0,23	-0,11	-0,07
Рентабельність основної діяльності	1,74	1,62	1,77	1,99	2,04	-0,12	+0,15	+0,22	+0,05	+0,30
Рентабельність операційної діяльності	1,36	1,37	1,44	1,52	1,66	+0,01	+0,07	+0,08	+0,14	+0,3
Рентабельність господарської діяльності	1,77	0,97	1,17	1,58	1,44	-0,80	+0,20	+0,41	-0,14	-0,33
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	2,98	3,05	3,01	3,15	3,47	-0,07	-0,04	+0,14	+0,32	+0,49
Коефіцієнт окупності чистого доходу	3,98	4,01	4,18	4,08	4,19	+0,03	+0,17	-0,1	+0,11	+0,21
Чиста рентабельність виручки від реалізації	0,69	0,67	0,58	0,38	0,41	-0,02	-0,09	-0,2	+0,03	-0,28

Провівши аналіз ефективності діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2019-2023 рр. було виявлено, що підприємство функціонує ефективно, отримує прибутки, немає боргових зобов'язань.

Рентабельність основної та операційної діяльності збільшилися на 0,3. При цьому тенденція була стабільною.

Валова рентабельність виробничих витрат у 2020 році знизилася порівняно з 2019 роком на 1,87. У 2021 підприємство переглянуло політику розподілу витрат і їх рентабельність зросла на 4,89. Така тенденція трималася і у 2022 році. Але у 2023 році відбулося зменшення, що пов'язано з високими інфляційними процесами та зміною логістичних шляхів. Даний показник показує наскільки підприємство зможе збільшити прибуток від операційної діяльності шляхом зниження витрат. Тому, підприємству слід більш виважено підійти до цього питання, особливо до витрат, пов'язаних з логістикою.

Також зменшилася і чиста виручка від реалізації, що також пов'язана із вищезазначеними проблемами. Але, загалом підприємство отримує прибуток не лише для нормального функціонування, але і має резерви для розширення.

2.2 Аналіз стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"

Проаналізувавши роботи вчених виявлено, що немає єдиної оптимальної структури оборотних коштів та існує безліч показників щодо оцінки формування та використання обігових коштів. Тому, в таблиці 2.3 проаналізуємо показники оборотності обігових коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" узагальнено.

Таблиця 2.3 –Показники, що характеризують оборотність коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 рр.

№п/п	Назва показника	2021	2022	2023	Відхилення 2022 від 2021	Відхилення 2023 від 2022	Відхилення 2023 від 2021
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,917	0,898	0,844	-0,019	-0,054	-0,073
2	Тривалість одного обороту, дні	116	128	118	+12	-10	+2
3	Коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,118	1,207	1,114	+0,089	-0,093	-0,004
4	Період одного обороту обігових коштів, дні	164	188	174	+24	-14	+10
5	Коефіцієнт оборотності запасів	1,178	1,111	0,877	-0,067	-0,234	-0,301
6	Період одного обороту запасів, дні	197	192	188	-5	-4	-9
7	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,687	4,012	4,345	+0,325	+0,333	+0,658
8	Період погашення дебіторської заборгованості	11	9	6	-2	-3	-5
9	Коефіцієнт оборотності готової продукції	31,478	31,188	29,487	-0,29	-1,701	-1,991
10	Період погашення кредиторської заборгованості	100	88	79	-12	-9	-21

Із даних таблиці 2.3 зробимо наступні висновки: середній темп тривалості одного обороту активів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" становить 116 днів у 2021 році, у 2022 році даний показник зріс на 12 днів та досягнув рівня 128 днів.

У 2023 році ситуація покращилася та тривалість одного обороту знизилася до 118 днів. Це було обумовлено тим, що збільшилася виручка від реалізації та збільшилася кількість активів в обороті підприємства [11].

Термін оборотності запасів також зменшився із 197 днів у 2021 році до 188 днів у 2023 році, що свідчить про раціонально скоординовану логістичну діяльність, що дає змогу мати меншу кількість запасів і швидше переносити їх вартість на вартість продукції.

Період погашення кредиторської заборгованості також зменшився за аналізований період на 21 день і є свідченням того, що підприємство може вчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями, має достатню кількість коштів в обороті.

За 2021-2023 роки у аналізованого підприємства спостерігалася незначна тенденція до зменшення коефіцієнту оборотності готової продукції та оборотності запасів. Також на 0,004 зменшився і коефіцієнт оборотності обігових коштів. Дане зниження є в межах норми, але свідчить про уповільнення оборотності капіталу, збільшення строків поставки сировини, збільшення строків реалізації продукції, яка має більший термін придатності. Тому, потрібно більш ретельно переглянути політику щодо формування та використання обігових коштів, виявити фактори, що спричиняють їх уповільнення.

На рисунку 2.1 наведемо структуру обігових коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" та проведемо аналіз.

З наведених даних можна зробити висновок, що підприємство за 2021-2023рр. значно наростило свої грошові кошти. Про це свідчить зростання грошові кошти на рахунках в банку, які у 2021 році були на рівні 819 тис. грн, а на кінець 2023 року це показник зріс до 3533 тис. грн.

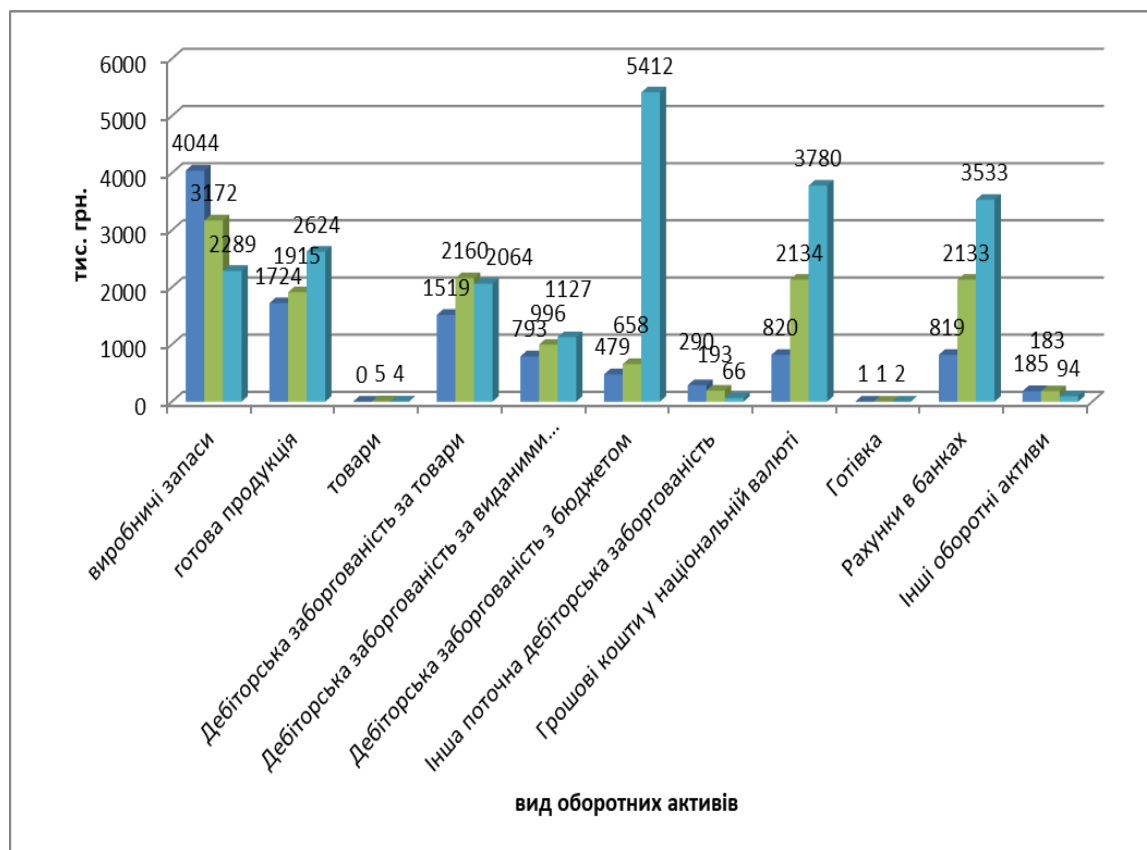

Рисунок 2.1- Структура обігових коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 рр.

Збільшення грошових коштів на рахунках в банках свідчить про забезпеченість власними ресурсами, незалежність від позикових коштів та здатністю швидко покрити свої витрати та зобов'язання перед постачальниками та бюджетом. Для подальшого ефективного функціонування підприємству необхідно прорахувати та контролювати середній залишок грошових коштів на такому рівні, який би найбільш ефективно міг забезпечити діяльність та вільні кошти вкласти в розширення виробництва, щоб вони не знецінювалися у період нестабільного курсу та високої інфляції.

При аналізі тривалості обороту дебіторської заборгованості коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, також збільшилася і сама кількість. Так,

на кінець у 2021 році підприємство мало дебіторську заборгованість на суму 1519 тис.грн, а на кінець 2023 ця сума становила 2064 тис. грн, але при цьому сам період погашення дебіторської заборгованості зменшився на 5 днів. Тому, менеджерам з реалізації слід звернути увагу на строки оплати оптових покупців та бюджетних організацій, які закупають найбільші партії, але строк розрахунків в межах 10 днів. Тому, при встановленні планових нормативів потрібно більш ретельно встановити строки оплати, щоб не було великого розриву в потребах коштах на закупку сировини та отримання виручки від реалізації для забезпечення вчасної платоспроможності підприємства та не допущення зниження оборотності обігових коштів.

На кінець 2023 року значно зріс залишок готової продукції (це стосується товарів, термін яких більш тривалий) до рівня 2624 тис. грн, порівняно із 1724 тис. грн у 2021 році. Дане збільшення зумовлено безпосередньо зростанням цін, але потрібно проаналізувати і у натуральному вираженні, якщо дане збільшення відбулося не лише із зростанням цін на продукцію, але і її кількість, потрібно переглянути асортимент такої продукції, виявити причини її залишку на підприємстві та проаналізувати логістичну діяльність.

2.3 Діагностика логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"

ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" – підприємство, яке повністю залежить від правильно сформованих логістичних процесів, як на етапі підготовки до виробництва, так і безпосередньо при реалізації продукції. Для цього було проведено класифікацію витрат за такими ознаками:

- Транспортно-заготівельні витрати сировини на (45-50%);
- Витрати на збут (близько 30-35%);

- Витрати на складське зберігання сировини та готової продукції (20-25%).

У таблиці 2.4 проведено аналіз транспортно-заготівельних витрат ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 роки, так як у структурі логістичних витрат вони займають найбільшу питому вагу.

Таблиця 2.4 – Структура транспортно-заготівельних витрат ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р		2022 р		2023 р		Абсолютне відхилення			Відносне відхилення,%		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2021	2022 до 2021	2023 до 2022	2023 до 2021
Витрати на транспортування сировини	1280	48,63	1310	46,39	1470	45,45	30	160	190	2,34	12,21	12,93
Витрати на утримання апарату ТЗВ	390	14,82	440	15,58	570	17,62	50	130	180	12,82	29,54	31,58
Витрати на тару	108	4,10	110	3,90	116	3,59	2	6	6	1,85	5,45	5,17
Витрати на заготівлю запасів	710	26,98	816	28,90	922	28,51	106	106	212	14,93	12,99	22,99
Інші витрати на ТЗВ	144	5,47	148	5,24	156	4,82	4	8	12	2,78	5,41	7,69
Разом	2632	100	2824	100	3234	100	296	306	602	11,25	10,84	18,61

Із даних таблиці 2.4. зробимо наступні висновки: за аналізований період транспортно-заготівельні витрати збільшилися на 18,61%, з 2632 тис. грн у 2021 року до 3234 тис. грн у 2023 році. Це спричинено низкою факторів, зокрема підвищенням ціни на паливо-мастильні матеріали, збільшенням заробітної плати працівників, зайнятими у даних процесах, інфляції в країні та ін.

У структурі транспортно-заготівельних витрат найбільше значення мають витрати на транспортування сировини, їх значення досягає 45-49 % у всій сумі

витрат. При цьому здороження пального та запасних частин для ремонту автомобіля призвело до збільшення витрат на транспортування на 13,93%.

Значною часткою у структурі витрат є витрати на утримання апарату ТЗВ, які за аналізований період збільшилися із 390 тис. грн до 570 тис. грн.(31,58%) і у структурі займають 15-18%. Збільшення витрат майже на 32% пов'язано із розширенням виробництва та відповідно залученням більшої кількості працівників та значним підвищенням заробітної плати.

Витрати на заготівлю запасів займає друге місце у структурі витрат і сягає до 30% і протягом аналізованого періоду мали тенденцію до збільшення на 31,58%. Управління витратами щодо запасів сировини є одним із найбільш важко контрольованих на підприємстві. Так як, з одного боку, потрібно забезпечити безперебійне виробництво, а з іншого – потрібно мінімізувати витрати на складське зберігання сировини, а також потрібно оптимізувати так логістичну діяльність щоб у разі невчасної поставки підприємство не відчуло нестачі сировини чи тари.

Проаналізувавши витрати на збут продукції, нами було досліджено, що найбільше витрат підприємство несе, доставляючи продукції до фірмових магазинів, які знаходяться у різних частинах міста, а також до віддалених сіл району.

Для достовірної оцінки логістичних витрат потрібно провести аналіз логістичної діяльності підприємства в цілому. Це можливо зробити за наступним алгоритмом:

- Розробити систему показників, враховуючи специфіку діяльності та об'єм підприємства, що дасть змогу провести контроль за його діяльністю;
- Розробити загальну базу даних, групуючи за різними критеріями для швидкого обрахунку показників та прийняття рішень;
- Провести аналіз логістичної діяльності, визначаючи надійних постачальників та потенційних покупців;

- Розрахувати інтегральний показник логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат".

У таблиці 2.5 наведемо основні дані для аналізу ступеня надійності логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат".

Таблиця 2.5 – Дані для аналізу ступеня надійності логістичної діяльності ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2021-2023 роки

Показник	Роки			Відхилення 2023 до 2021	
	2021	2022	2023	Абсолютне	Відносне %
Валовий прибуток, тис грн	3522,8	4742,6	4020,8	+498,0	+14,14
Логістичні витрати на збут	2100,8	2652,3	2845,6	+744,8	+35,45
Логістичні витрати системи постачання сировини	2678,0	3000,1	3325,5	+647,5	+24,18
Логістичні витрати на складське зберігання	2258,0	2784,6	2944,3	+686,3	+30,39
Коефіцієнт надійності системи збуту	1,68	1,79	1,41	-0,27	-22,44
Коефіцієнт надійності системи постачання	1,56	1,58	1,21	-0,35	-22,44
Коефіцієнт надійності системи складського зберігання	1,56	1,70	1,21	-0,35	-28,90
Інтегральний показник ефективності логістичної діяльності	1,34			-	-

Проаналізувавши дані таблиці 2.5 можна сказати, що за аналізований період 2021-2023 рр, коефіцієнт надійності системи постачання та коефіцієнт надійності системи складського зберігання мали зниження на рівні 22,44%. Коефіцієнт надійності складського зберігання також знизився на 28,9%. Це було обумовлено збільшення логістичних витрат на 498 тис. грн (14,14%), логістичних витрат системи постачання на 35,45% (744,8 тис. грн). Логістичні витрати на складське зберігання також зросли на 24,18% або на 647,5 тис. грн.

Тому, за отриманими результатами можна сказати, що логістична діяльність дещо знизилася своєю ефективністю, що в подальшому може привести до її розбалансування. Але, всі показники вище нормативного значення, всі показники більші за 1. Інтегральний показник також більше 1 і досяг рівня 1,34.

Так як всі показники мали значення вище нормативного, можна сказати, що логістична діяльність ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" функціонує ефективно та раціонально, але відбулося зменшення значень коефіцієнтів, що зумовлено неоптимальністю та високою вартістю деяких маршрутів, зростання логістичних витрат через неправильну взаємодію між учасниками логістичного процесу, а також невідповідності оперативними плавним стратегічним на підприємстві.

Отже, ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" має ефективно сформовану логістичну систему у відповідності до вимог та потреб, що склалися, отримання сировини йде вчасно, так і своєчасність реалізації продукції. Однак, нами було виявлено недоліки безпосередньо під час основної логістичної діяльності, на які потрібно швидко реагувати та раціонально вдосконалити.

3 НЕДОЛІКИ ПРИ ФОРМУВАННІ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБІГОВИМИ КОШТАМИ ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" ТА НАПРЯМИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

3.1 Факторний аналіз як напрям оптимізації оборотних коштів в ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат"

Особливості та специфіка діяльності підприємства, його розміри, місцезнаходження та багато інших факторів впливають на структуру та розмір оборотних коштів виробничого підприємства. Кожне підприємство несе фінансові ризики через негативні процеси, що відбуваються в економіці та через військовий стан і вимагають пошуку нових підходів щодо оборотності коштів з метою адаптації до сучасних вимог.

У ході аналізу формування, напрямів використання, швидкості обороту можна сказати, що ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" ефективно проводить дану політику, велику увагу приділяючи логістичним підходам, про що свідчать досить стабільні та високі показники, отримані в результаті дослідження. Однак, отримані дані виявили і деякі недоліки такі як уповільнення оборотності і коштів, збільшення транспортно-заготівельних витрат, витрат на складське зберігання сировини, деякі показники були в межах нормативно значення, аде мати тенденцію до зниження протягом аналізованого періоду [26].

Тому, нами було запропоновано провести факторний аналіз не лише для виявлення ступеня впливу кожного із факторів на обіговість коштів, а й на результати діяльності підприємства вцілому та отримання синергетичного ефекту. Це дозволить більш детально дослідити причини та оцінити ефективність використання оборотних коштів.

У таблиці 3.1 наведемо вихідні дані для проведення факторного аналізу та умовні позначення адитивної моделі, за якою будемо проводити факторний аналіз.

Аддитивна модель для проведення факторного аналізу:

$$XG=XL -CC + JC -FD -PD -IGD +AL -AD - GG \quad (3.1)$$

Таблиця 3.1- Вихідні дані для проведення факторного аналізу та умовні позначення адитивної моделі

№ п/п	Показники тис, грн	Умовне позначення	2022	2023	Відхилення
1	Чистий дохід (виручка від реалізації)товарів, робіт, послуг	XL	17444.1	18904.2	+1460,1
2	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	CC	6945.01	12896.25	+5951,24
3	Операційні доходи	JC	10400.8	26321.5	+15920,7
4	Адміністративні витрати	FD	1045.87	1688.78	+642,91
5	Витрати на збут	PD	400.7	900.8	+500,1
6	Інші операційні витрати	IGD	315.89	420.7	+104,81
7	Фінансові доходи	AL	1800.9	1900.78	+99,88
8	Фінансові витрати	AD	1289.6	886.5	-423,1
9	Податок на прибуток від звичайної діяльності	GG	3536,77	5460,02	+1923,25
10	Чистий прибуток	XG	16111,96	24873,43	+8761,47

Розробку факторної моделі собівартості продукції зобразимо наступним чином:

$$JC=Q*SD*SW, \text{ де:} \quad (3.2)$$

Q –кількість реалізованої продукції, тис. грн;

SD- змінні витрати на одиницю продукції, тис. грн

SW- питома вага кожного із видів реалізованої продукції, %.

Оцінимо вплив виручку від реалізації (чистого доходу):

$$\Delta XL=18904,2-17444,1=1460,1 \text{ тис.грн.}$$

Збільшення на 1460,1 тис грн відбулося під впливом двох факторів: ціни реалізованої продукції та її обсягу, враховуючи структуру та питому вагу кожного виду реалізованої продукції.

Кількісний вплив цих факторів розрахуємо наступним чином:

$$\Delta XL_Q = XL_1/I_p - XL_0 \text{ де:} \quad (3.3)$$

I_p – індекс ціни реалізованої продукції, що змінюється під впливом інфляції.

З останніх статистичних даних щодо інфляції в країні приймемо його на рівні 10% [39].

Отже,

$$\Delta XL_p = 18904.2 - 18904.2/1.1 = 1718.56 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta XL_q = 18904.2/1.1 - 17444.1 = -258.46 \text{ тис. грн}$$

Збільшення чистого доходу на 1718,56 тис. грн було зумовлено ростом цін, а зростання обсягу реалізації призвело до зменшення чистого доходу на 258,46 тис. грн. Це говорить про те, що деякі товари більш тривалого зберігання залежуються на складі, що приводить до уповільнення оборотності коштів.

Аналогічним до попереднього розрахунку визначимо вплив факторів на собівартість продукції:

$$\Delta CC = 12896,25 - 6945,01 = 5951,24 \text{ тис. грн}$$

Розрахуємо кількісний вплив факторів таких як ціна та кількість продукції, що реалізується:

$$\Delta CC_p = 12896,25 - 12896,25/1.1 = 1172,39 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta CC_q = 12896,25/1.1 - 6945,01 = 4778,85 \text{ тис. грн}$$

З наведених розрахунків видно, що зміна ціни реалізованої продукції вплинула не лише на чистий дохід, але і на собівартість реалізованої продукції.

Підвищення ціни по-різному впливає на чистий дохід та собівартість реалізованої продукції. Так, при збільшенні ціни як складової виручки від реалізації, призводить до її зменшення, а у собівартості продукції навпаки збільшення ціни призводить до збільшення собівартості продукції.

Розрахуємо вплив ціни на собівартість продукції наступним чином:

$$\Delta XGr = 1718.56 - 1172.39 = +546.17 \text{ тис. грн}$$

Отже, за рахунок такого фактору як ціна, яка зросла на 10%, чистий прибуток ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" зріс на 546,17 тис. грн.

Факторний аналіз впливу витрат (адміністративних, витрат на збут на інших операційних витрат) розрахуємо за наступною формулою:

$$\Delta PP = -[(FD_1 + PD_1 + IGD_1) + (FD_0 + PD + IGD_0)] \quad (3.4)$$

$$\Delta PP = -[(1688.78 + 900.8 + 420.7) + (1045.87 + 400.7 + 315.89)]$$

= +3932,04 тис. грн.

Розрахуємо ступінь впливу фінансових доходів та витрат на чистий прибуток ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат":

$$\Delta AL = AL_1 - AL_0 \quad (3.5)$$

$$\Delta AD = -(AD_1 - AD_0) \quad (3.6)$$

У аналітичному вираженні маємо:

$$\Delta AL = 1900,78 - 1800,9 = +99,88 \text{ тис. грн}$$

$$\Delta AD = -(886,5 - 1289,6) = +403,1 \text{ тис. грн}$$

Вплив податку на прибуток на чистий прибуток розрахуємо наступним чином:

$$\Delta XG = -(XG_1 - XG_0) \quad (3.7)$$

$$\Delta XG = -(5460,02 - 3536,77) = -1923,25 \text{ тис. грн}$$

Отримані розрахунки за факторними даними занесемо до таблиці 3.2 та узагальнено отримані дані.

За аналізований період 2022-2023 рр. відбулося зростання чистого прибутку підприємства на 8761,47 тис. грн. Дане зростання відбулося за рахунок наступних факторів: при збільшенні ціни реалізованої продукції на 10%, збільшився чистий прибуток на 546,17 тис. грн, але при цьому збільшення обсягу реалізації призвело до зменшення прибутку на 258,46 тис. грн. Одночасно при

цьому зміна обсягу виробленої продукції збільшили чистий прибуток на 4778,85 тис.грн.

Таблиця 3.2- Результати впливу різних чинників на чистий прибуток ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2022-2023 рр.

№ п/п	Назва показника	Сума, тис.грн
1	Зміна ціни	+546,17
2	Зміна обсягу реалізованої продукції	-258,46
3	Зміна обсягу виробленої продукції	+4778,85
4	Адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати	+3932,04
5	Зміна у фінансових доходах	+99,88
6	Зміна у фінансових витратах	+403,1
7	Зміна у податку на прибуток	-1923,25
8	Разом	+8761,47

За рахунок зміни непрямих витрат (адміністративних, витрат на збут на інших операційних витрат) підприємство збільшило прибуток на 3932,04 тис. грн.

За рахунок збільшення фінансових доходів, підприємство додатково отримало 99,88 тис. грн чистого прибутку та за рахунок зменшення фінансових витрат, чистий прибуток збільшився на 403,1 тис. грн.

Дані аналізу дають змогу виявити, що зміна структури реалізації має негативний вплив, тому підприємству потрібно проаналізувати асортимент продукції та виявити, реалізація саме якої продукції має негативний вплив [17].

З отриманих даних наглядно бачимо значимість факторного аналізу для ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат". За допомогою даних розрахунків менеджери підприємства мають змогу виявити фактори, що мають негативний

вплив на фінансовий стан підприємства, фактори, що уповільнюють оборотність коштів на підприємстві та мати змогу їх оптимізувати, привести у відповідність до запланованих нормативних даних.

Доцільно проводити факторний аналіз як по підприємству в цілому, так і по напрямкам діяльності, а також за асортиментними групами як виробленої, так і реалізованої продукції. Звісно, цей процес є трудомістким, вимагає додаткових ресурсів як живої праці, так і технічних засобів, але отримані результати дадуть змогу прискорити відвідачу від вкладених коштів, розширити асортимент продукції, скоротити випуск продукції, що негативно впливає на підприємство та дає змогу вийти на нові ринки збуту та бути конкурентоспроможним на ринку аналогічної продукції.

3.2 Удосконалення системи управління логістичними витратами ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" як напрям прискорення обіговості оборотних коштів

Проаналізувавши вплив факторів на оборотність коштів на основі логістичних підходів, було виявлено, що найбільшу питому вагу у логістичній діяльності підприємства займають транспортно-заготівельні витрати. При цьому виявлено, що дані витрати мають високе значення як на стадії підготовки до виробництва (постачанням сировини та матеріалів), так і на стадії реалізації продукції, особливо до віддалених споживачів.

Зростання транспортних логістичних витрат зумовлене важкістю утримання власного автопарку: висока вартість самих машин та швидкий їх знос, висока вартість паливо-мастильних матеріалів та запасних частин для їх ремонту, технічні огляди автомобілів та медичні огляди та допуски водіїв, заробітна плата персоналу, зайнятому в даних процесах. І це не вичерпний перелік витрат, з яким щодня стикається підприємство у процесі логістичної діяльності [22].

Тому, нами було запропоновано звернутися до послуг транспортного аутсорсингу, як одного із шляхів оптимізації оборотності коштів на основі логістичних підходів. За останні роки послуги транспортного аутсорсингу стають дедалі популярнішими та ними користуються близько 40% великих підприємств.

Перевагами транспортного аутсорсингу є зменшення власного автопарку близько на 50%, що дасть змогу значно скоротити власні витрати. Адже, дослідження показують, що сплата сторонній організації є дешевшою, ніж утримати свій автопарк. Так як діяльність транспортних аутсорсингових компаній побудована таким чином, щоб знати найбільш оптимальний маршрут доставки як сировини, так і готової продукції, що позитивно відбивається на ціні доставки.

За допомогою аутсорсингу підприємство може розширити логістичні зв'язки, краще трансформувати свій бізнес. Також позитивним є те, що у разі невчасної поставки чи недопоставки, аутсорсингова компанія виплачує неустойки та страхові виплати, у разі псування вантажу.

У таблиці 3.3 наведемо дані щодо транспортних логістичних витрат ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2023 рік та порівняємо їх із витратами після впровадження системи транспортних аутсорсингових послуг [27]..

З результатів таблиці 3.3 можна зробити наступні висновки: скоротивши загальну площу складських приміщень близько 30%, підприємство має змогу вивільнити 510 тис.грн щомісячно. При цьому, якщо здати в оренду вивільнені приміщення можна отримувати додаткового прибутку у сумі 50,0 тис.грн.

Також це дасть можливість зменшити енерговитрати, за рахунок відшкодування орендарями.

Таблиця 3.3- Порівняльний аналіз транспортних логістичних витрат ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" до та після впровадження аутсорсингових послуг за 2023 рік

Показник	До впровадження системи аутсорсингових послуг	Після впровадження системи аутсорсингових послуг
Загальна площа складських приміщень, м ²	472,0	330,0
Корисна площа складів, м ²	410,0	287,0
Витрати на обслуговування 1 м ² загальної площі, грн.	600,0	600,0
Витрати на обслуговування 1 м ² корисної площі, грн.	570,0	570,0
Логістичні витрати на обслуговування складських запасів, тис. грн	3100,00	2050,00
Прибуток від здачі в оренду частини складських приміщень, тис. грн	-	50,00
Економічний ефект від впровадження заходів, тис. грн	-	510,0
Ефективність впровадження заходів, %	-	39,14

За даними аналізу виявлено, що підприємство зможе не тільки вивільнити кошти і трансформувати їх для подальшої оплати транспортних послуг аутсорсинговій компанії, а і додатково отримати дохід у вигляді орендних

платежів та від реалізації деяких автомобілів, непотрібних для подальшого використання.

При цьому значно полегшується робота щодо утримання власного автопарку та розробки логістичних шляхів доставки як на підприємств, так і до покупців. Підприємство матиме змогу сконцентруватися на розширенні та вдосконаленні виробництва продукції, пошуку шляхів оптимізації витрат на виробництво та реалізацію продукції, виходу на нові сегменти ринку, не розпиляючи свої ресурси як трудові, так і фінансові на логістичні витрати та управління ними.

Щодо прискорення оборотності коштів на ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" потрібно постійно вдосконалювати систему управління оборотними коштами. По-перше, потрібно постійно виявляти шляхи щодо раціонального використання оборотних коштів та шляхи їх підвищення. Також, потрібно моніторити систему Prozzogo, так як за допомогою цієї платформи можна виграти велике тендерне замовлення і протягом року мати постійного оптового покупця. Також ця платформа дає можливість і для самого ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" знайти більш дешевого постачальника сировини чи пакувальної тари [9].

Підводячи підсумок можна сказати, що напрями підвищення логістичної діяльності можливі при використанні транспортних аутсорсингових послуг, використанні сучасних інтернет технологій та платформ. Так, наприклад використання хмарних технологій є досить дорогим ресурсом, але в режимі реального часу дає можливість відслідковувати поставки сировини чи реалізації продукції, посилення зв'язку між всіма учасниками логістичної діяльності, вчасне реагування на зміни у кон'юнктурі ринку, вчасне виявлення загроз та можливостей для підприємства. Все це в сукупності дасть змогу функціонувати підприємству більше ефективно та більш оптимально використовувати оборотні кошти.

ВИСНОВКИ

Діяльність виробничого підприємства неможлива без наявності в обігу оборотних коштів, функціонування яких розпочинається з моменту їх формування та розміщення.

Раціональне розміщення та використання обігових коштів має певні особливості у різних галузях економіки, залежить від сфери господарської діяльності підприємства, рівня технології, застосування логістичних підходів щодо управління оборотними коштами та низкою інших факторів. Від вищезазначених факторів залежить і сама структура оборотних коштів.

Існує безліч трактувань щодо визначення поняття «оборотні кошти» та методів управління ними та нормування. При цьому не існує єдиної методики, а також ефективне управління оборотними коштами неможливе без врахування логістичних підходів, про що і йшлося у першому розділі кваліфікаційної роботи.

У другому розділі роботи було надано фінансово-економічну характеристику ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" за 2019-2023 роки. В ході якого виявлено, що підприємство функціонує ефективно, фінансово забезпечене, може вчасно розрахуватися на своїми зобов'язаннями.

В ході аналізу стану формування та використання оборотних коштів ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" було виявлено, що підприємство має чітко сформовану політику щодо формування оборотних коштів та напрямів їх використання. Про це свідчать досить високі показники коефіцієнтів оборотності та термінів обороту обігових коштів.

Збільшення грошових коштів на рахунках в банках свідчить про забезпеченість власними ресурсами, незалежність від позикових коштів та здатністю швидко покрити свої витрати та зобов'язання перед постачальниками та бюджетом. Для подальшого ефективного функціонування підприємству необхідно прорахувати та контролювати середній залишок грошових коштів на

такому рівні, який би найбільш ефективно міг забезпечити діяльність та вільні кошти вкласти в розширення виробництва, щоб вони не знецінювалися у період нестабільного курсу та високої інфляції.

У другому розділі роботи також нами було проаналізовано вплив логістичної діяльності на швидкість обертання коштів. Так як всі показники мали значення вище нормативного, можна сказати, що логістична діяльність ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" функціонує ефективно та раціонально, але відбулося зменшення значень коефіцієнтів, що зумовлено неоптимальністю та високою вартістю деяких маршрутів, зростання логістичних витрат через неправильну взаємодію між учасниками логістичного процесу, а також невідповідності оперативними плавним стратегічним на підприємстві.

Отже, ПрАТ "Шосткинський хлібокомбінат" має ефективно сформовану логістичну систему у відповідності до вимог та потреб, що склалися, отримання сировини йде вчасно, так і своєчасність реалізації продукції. Однак, нами було виявлено недоліки безпосередньо під час основної логістичної діяльності, на які потрібно швидко реагувати та раціонально вдосконалити, що знайшли відображення у третьому розділі роботи.

Зростання транспортних логістичних витрат зумовлене важкістю утримання власного автопарку: висока вартість самих машин та швидкий їх знос, висока вартість паливо-мастильних матеріалів та запасних частин для їх ремонту, технічні огляди автомобілів та медичні огляди та допуски водіїв, заробітна плата персоналу, зайнятому в даних процесах. І це не вичерпний перелік витрат, з яким щодня стикається підприємство у процесі логістичної діяльності. Тому, нами було запропоновано звернутися до послуг транспортного аутсорсингу, як одного із шляхів оптимізації оборотності коштів на основі логістичних підходів. Це дасть можливість скоротити загальну площу складських приміщень близько 30% та вивільнить 510 тис. грн щомісячно. При цьому, якщо здати в оренду

вивільнені приміщення можна отримувати додаткового прибутку у сумі 50,0 тис. грн. та зменшити енерговитрати, за рахунок відшкодування орендарями.

У ході виявлених недоліків щодо оптимальності використання обігових коштів нами було запропоновано проводити факторний аналіз впливу різних чинників на швидкість обороту коштів як в цілому по підприємству, так і по окремим його напрямом діяльності та по кожній групі виробленої продукції окремо.

За допомогою даних розрахунків менеджери підприємства мають змогу виявити фактори, що мають негативний вплив на фінансовий стан підприємства, фактори, що уповільнюють оборотність коштів на підприємстві та мати змогу їх оптимізувати, привести у відповідність до запланованих нормативних даних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України №436-IV від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
2. Постанова Кабінету Міністрів України та НБУ “Про нормативи запасів товарно-матеріальних цінностей державних підприємств та організацій та джерела їх покриття” від 19.04.1993. №279 // Зібрання постанов Уряду України №10, 1993 р.
3. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: Навч. посіб. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Знання, 2021. – 263 с.
4. Божанова В.Ю. Логістична діяльність підприємства: інновації та інтернет-маркетинг: навч. посібник / В.Ю. Божанова, Т.В. Котуранова, Ю.С. Булеєв, О.В. Цабій. — Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2022. — 280 с.
5. Ващенко Н.В. Створення ефективної системи управління оборотними активами підприємства на основі діагностичного інструментарію / Н.В. Ващенко, Ю.І. Максимович // Сталий розвиток економіки. – 2019. – №3. – С. 260-265.
6. Вініченко І.І. Економічна стійкість підприємства та її складові / І.І. Вініченко, С.І. Крючок // Агросвіт. — 2019. — № 24. С. 15—20.
7. Голубко А. І. Управління оборотними активами підприємства. Матеріали XLVII наук.-тех. кон. підрозділів ВНТУ, м. Вінниця, 14-23 березня 2018 р. Вінниця, 2018
8. Єлетенко О.В. Механізм управління логістичною системою підприємства / О.В. Єлетенко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Проблеми економіки та управління. — 2018. — № 628. — С. 494—498.

9. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. № 1 (29). С. 75-85.

10. Дропа Я. Б. Організація управління оборотним капіталом підприємств України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.19. Я.Б. Дропа; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2019. 20 с.

11. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул, В.Г. Васильков та ін.]; за заг. ред. Г.О. Швиданенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2022. – 364 с.

12. Єршова Н. Ю. Обґрунтування деяких підходів до аналізу і оцінки власного капіталу підприємства як фактору його фінансової стійкості / Н. Ю. Єршова // Управління економікою. – 2020. – № 5. – С. 48-58.

13. Забуранна, Л. В. Логістичне управління підприємством: сутність та передумови розвитку [Текст] / Л. В. Забуранна // Сталий розвиток економіки. – 2020. – № 7. – С. 120–123.

14. Іващенко В.І. Економічний аналіз господарської діяльності / В.І.Іващенко, М.А.Болюх. – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА».– 2019.- 400 с.

15. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч.посіб / К.В.Ізмайлова. - К.: МАУП, 2018. – 144 с.

16. Канцедал Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. Економіка та держава. 2019. № 11. С. 103-107.

17. Ламанов С.В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства / С.В. Ламанов // Управління розвитком. – 2022. – №1 (98). – С. 155–158.

18. Лиса О.В. Методичні питання нормування оборотного капіталу підприємства / О.В. Лиса // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит. – 2020. – № 1. – С.73 – 76.
19. Лотиш О. Управління логістичними витратами на підприємстві / О. Лотиш // Економічний аналіз. – 2020. – № 2. – С. 240–243.
20. Лямець В.І. Системний аналіз. Вступний курс / В.І. Лямець, А.Д. Тевяшев. – 2-е вид., пере-роб. та допов. – Х.: ХНУРЕ, 2020. – 448 .
21. Маргасова В. Системний підхід до управління оборотним капіталом на підприємствах харчової промисловості // Актуальні проблеми економіки. – 2017. – №7(37). – С.53-59.
22. Пархоменко О.П. Концепція формування та використання оборотного капіталу промислового підприємства / О.П. Пархоменко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. –2019. – №36. – С. 21–25.
23. Пеняк Ю. С. Формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04; Харк. нац. аграр. ун_т ім. В.В. Докучаєва.Х., 2010. 20 с.
24. Петриків М. А. Управління оборотними активами підприємства: магістерська робота. Тернопіль, 2021.,100с.
25. Руденко Г. Р. Інноваційність взаємозв'язків видів забезпечення логістичної діяльності та управління підприємством / Г. Р. Руденко // Проблеми науки. – 2020. – № 8. – С. 8–13.
26. Соколовський С.А. Вдосконалення логістичної системи підприємства: моделювання сценаріїв та оцінка ефективності / С.А. Соколовський, М.О. Науменко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. — 2018. — Вип. 2. — С. 236—245.
27. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз. Навчальний посібник. / Н.В. Тарасенко. - 3-тє видання, перероблене. - Львів: "Новий Світ -2020", 2021. – 344 с.

28. Терещенко О. О., Невмержицький Я. І., Куліш А. П. та ін. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посібник / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2020. – 312с.

29. Тридід О. М., Таньков К. М. Логістичний менеджмент: навчальний посібник [Текст] / За ред. проф., д-ра екон. наук О. М. Тридіда. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2020. – 224 с

30. Управління оборотними активами на підприємствах роздрібно́ї торгівлі: монографія; Н.О. Власова та ін. Харків : ХДУХТ, 2021. 258 с.

31. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств [Текст] / Т.Р. Фецович // Вісник Львівської комерційної академії. – 2020. – №36. – С. 405-410

32. Шматковська Т. О. Демедюк Л., Ворона О. Деякі аспекти проблематики управління оборотними активами на підприємстві. Науковий вісник одеського національного економічного університету. 2023. Вип. 3. С. 174–184.

33. Шматковська Т. О. Раціоналізація організації облікового процесу операцій з основними засобами в аспекті підвищення ефективності використання цих активів на підприємстві. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Економічні науки. 2019. Вип. 5. Ч. 254. С. 124–129.

34. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К.: НІСД, 2019. – 144с

35. Яровенко Т.С., Довга А.О., Остряніна В.Е. Шляхи та методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах / Т.С. Яровенко, А.О. Довга, В.Е. Остряніна // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Економіка. – 2021. – Т. 21, вип. 7 (2). – С. 181-188.

ДОДАТОК А

Рисунок А.1- Фактори, що впливають на ефективність використання оборотних засобів підприємства [28].